

نقش دور کاری در ایجاد اشتغال و بررسی میزان آگاهی دانشجویان از آن

محمدرضا عباسی
کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی
اشرف زهره‌وند
کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی

دور کاری آرایش و سازماندهی نوین مؤلفه‌های اشتغال از بعد زمان و مکان با استفاده از سیستم‌های رایانه‌ای و ارتباطی به منظور بهبود نتایج کار می‌باشد. کار از راه دور ساختار و مفاهیم سنتی کار، کارگر، محل کار، ماهیت کار، ماهیت حقوق و دستمزد و به طور کلی تشکیلات و ساختار آن را تغییر می‌دهد. کار از راه دور بخشی از فرایند گسترده تغییراتی است که از طریق ادغام فناوری جدید بلاخص فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICTs) به وقوع می‌پیوندد. موضوع اصلی این تحقیق نقش دور کاری در ایجاد اشتغال و بررسی میزان آگاهی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن از آن است. در این پژوهش برای بخش اشتغال از روش اسنادی بهره گرفته شده است و از برای بخش آگاهی از دور کاری، از روش پیمایشی (پرسش‌نامه) بهره گرفته شده است. در این تحقیق جامعه آماری ۱۷۱۲۰ نفر و حجم نمونه ۲۵۰ نفر می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که حدود ۷۵ درصد دارای آگاهی پایین و متوسطی هستند و به زبان دیگر؛ آگاهی بایینی از دور کاری دارند. با توجه به اطلاعات بدست آمده از جدول فراوانی متقاطع (توافقی) مشاهده شده و مورد انتظار، نتیجه می‌گیریم که: ارتباط معناداری میان آگاهی و سطح تحصیلات، سال ورود و رشته تحصیلی وجود دارد و ارتباط معناداری میان آگاهی و جنسیت و تأهل وجود ندارد. در ادامه در مورد فرضیات تحقیق نتایج زیر به دست آمده است: آشنایی با فناوری اطلاعات، کامپیوتر، اینترنت و مفاهیم و مصادیق دور کاری در افزایش میزان آگاهی دانشجویان از دور کاری تأثیر گذار است و تسلط به زبان انگلیسی و آشنایی با فناوری اطلاعات و ارتباطات در پیشرفت آگاهی دانشجویان از دور کاری تأثیر گذار نیست.

کار و جامعه

واژه‌های کلیدی: بازار کار - دور کاری - فناوری اطلاعات و ارتباطات - کامپیوتر - اینترنت - ایمیل - آگاهی

مقدمه

در اقتصاد کنونی، کارایی، اثربخشی و بهره‌وری روش‌های کاری و روش‌های سنتی اشتغال روز به روز رو به کاهش است. روش‌های شغلی معمول به واسطه تغییر فن‌آوری به سرعت در حال ادغام هستند و اینترنت و دیگر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی این امکان را به وجود می‌آورند که کارهای گروهی بدون محدودیت جغرافیایی سازماندهی شوند؛ چیزی که از آن به (زوال فاصله) یاد می‌شود.

زوال فاصله به این معنا است که پیمانکاران مستقل می‌توانند در مکان یا در افق زمانی متفاوت با کارفرمایان خود، کار کنند. چنین شیوه‌ای از کار توزیع شده که به مدد فن‌آوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی ممکن شده، با عنوان کلی شغل‌های اینترنتی و کار از راه دور شناخته می‌شود. دور کاری بخشی از فرایند گسترده تغییراتی است که از طریق ادغام فن‌آوری اطلاعات از یک سو و فن‌آوری ارتباطات از سوی دیگر به وقوع پیوسته است.

به طور کلی سازمان‌های مختلف، دور کاری را به عنوان یک بدیل مناسب برای افزایش کارایی و اثربخشی و در نتیجه بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها، کاهش آلودگی، کاهش رفت و آمد، و هماهنگی بین ساعات زندگی و کار، مورد توجه قرار داده‌اند.

جک ام نیلز به عنوان پدر خواننده کار از راه دور در ابتدا " مصالحه بین ارتباطات راه دور و حمل و نقل " را برگزید ولی چون این عنوان به راحتی به زبان نمی آمد واژه Telecommuting را برگزید و سپس واژه (Teleworking) را برای بیان کار بردهای وسیعتر به کار برد. برخی از نویسندگان همچون آلون تافلر^۳، فرانسیس کینزمن^۴، هندی^۵ و... از جمله افرادی هستند که در سالهای ۱۹۸۲-۱۹۷۴ به این موضوع پرداختند.

بدر نظر گرفتن مطالب فوق و اهمیت تغییرات به وجود آمده توسط تکنولوژی و فنآوری پیشرفته یعنی کامپیوتر و اینترنت، پرداختن به این موضوع و توجه به گوناگونی کار پاره وقت و کسب و کار اینترنتی (که خود به چهار بخش کار در منزل، مرکز انجام کار از راه دور، کلبه های الکترونیکی، دهکده الکترونیکی تقسیم می شود) می تواند در این زمینه شمر ثمر واقع گردد.

بازار کار با دو مولفه عرضه و تقاضای نیروی کار یکی از چهار بازار مهم نزد بازارهای موجود اقتصادی است که با توجه به عامل نیروی انسانی در هر دو بخش این بازار باعث گردیده است که هم مولفه های آن و هم خود بازار کار داری ویژگیهای منحصر به فرد گردد.

مولفه های منحصر به فرد این بازار که در هر دو عامل انسانی نقش اصلی و تعیین کننده ای را دارد از مهمترین و تاثیرگذار ترین مشخصهها در روند ایجاد فرصتهای شغلی و اشتغال و مهار نمودن و پایین آوردن نرخ بیکاری می باشد.

بررسی نقش کار از راه دور در ایجاد اشتغال باتوجه به روند تغییرات به وجود آمده در ظرفیت بالقوه شیوه جدید کار و اشتغال با محوریت انسان و استفاده از فن آوری نوین به عنوان یکی از راهکارهای ایجاد اشتغال و به تعادل رساندن دو بازوی این چرخه (عرضه و تقاضای نیروی کار) در بازار کار و سنجش میزان آگاهی دانشجویان در مورد این روش جدید کاری از مهمترین اهداف این تحقیق می باشد.

در این زمینه باید این نکته را بیان نمود که تحقیقات و پژوهشهای قابل توجهی در این زمینه به عمل نیامده است و در این راستا با توجه به چند مقاله ارائه شده در سمینارهای مربوط به IT سعی گردیده است که مطالب مرتبط را جمع آوری نموده تا بوسیله آن بتوانیم در مورد موضوع طرح شده اطلاعات مورد نظر را بدست آوریم.

هدف از این پژوهش یافتن تاثیرات و نقش کار از راه دور در ایجاد اشتغال می باشد که در راستای تهیه طرح تحقیق ابتدا به بیان مسئله و اهمیت و ضرورت آن اشاره می نمائیم و با اشاره به سوابق تحقیقات انجام شده در این زمینه این بخش از تحقیق و تاثیرات ناشی از این روش جدید اشتغال به کار را اثبات می نماییم و در مرحله تبیین سعی نموده ایم میزان آگاهی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن را از کار

تئورسینهای علم اقتصاد، بازار کار^۱ را به عنوان یکی از بازارهای مهم چهارگانه در اقتصاد کشورها مورد توجه قرار می دهند. در این بازار همواره عرضه و تقاضای نیروی کار تحت تاثیر سیاستها و متغیرهای اقتصادی و اجتماعی دچار نوسانات خاصی گردیده است. زیرا مسائل مرتبط با نیروی کار و نیروی انسانی مقوله ای است که به عنوان یکی از ویژگیهای مهم و منحصر به فرد بازار کار مورد توجه قرار می گیرد که در هر سوی آن (عرضه نیروی کار و تقاضای نیروی کار) قرار دارد که با متغیرهایی چون حجم سرمایه گذاری، تکنولوژی، بهرهوری نیروی کار و سرمایه، سطح تولید و نوع تکنیک تولید رایج در کشور (که خود تحت تاثیر قیمت عوامل تولید است) سر و کار دارد.

مجموعه سیاستهای اقتصادی و چگونگی ثبات و سازگاری مجموعه این سیاستها همچون قوانین و مقررات ناظر بر بازار کار، ساختار و انواع دیگر بازارها و نحوه مدیریت کلان کشور به عنوان مهمترین عامل تلفیق منابع و بهره برداری بهینه از آن، اهمیت سرمایه گذاری و شفاف بودن حقوق مالکیت فردی ارتباط پیدا می کند.

در این پژوهش با توجه به دو موضوع ۱- نرخ رشد جمعیت که تاثیر به سزایی بر هرم سنی کشور دارد. ۲- در مرحله گذار از نسل سوم (عصر اطلاعات) به نسل چهارم (عصر اطلاعات و ارتباطات) می باشیم. یکی از راهکارهای مهم و اساسی در به وجود آوردن تعادل در بازار کار استفاده از سیاستها و برنامه های اجرایی و عملی می باشد که یکی از روشهای موجود برای به تعادل رساندن عرضه نیروی کار با تقاضای نیروی کار، استفاده از شیوه های نوین کار و استفاده از فنآوری پیشرفته می باشد. دور کاری یا کار از راه دور راهکار بسیار مناسب در این فرآیند می باشد در این تحقیق قصد داریم ب بررسی نقش کار از راه دور به جمع بندی و تبیین نقش آن پرداخته تا باتوجه به نتایج بدست آمده بتوانیم آینده کار را با توجه به روند تغییرات و برنامه های راهبردی توسعه تبیین نماییم.

کار از راه دور ارائه کننده فرصتهای شغلی منحصر به فرد است و به نظر می رسد که ارتباط تنگاتنگی با شغل های آتی، افزایش خوداشتغالی، کارآفرینی و گسترش بنگاههای کوچک اقتصادی داشته باشد و هدف اساسی این است که ظرفیت بالقوه شیوه جدید کار با محوریت انسان را به جای روش اجباری استفاده از فن آوری به حداکثر رساند، تا اینکه سرمایه انسانی، فن آوری نوین و اشکال جدید تشکیلات کار، همراه با یکدیگر موجبات رشد افزایش اشتغال و شرایط بهتر کاری و شغل یابی را فراهم آورد.

اولین کسی که به صورت رسمی به تحقیق در زمینه کار از راه دور پرداخت جک ام نیلز^۲ میباشد. او با توجه به انگیزه خود و مشکلاتی که در استفاده از فناوری پیشرفته برای انجام کارها می دید، مصمم گردید که این بحث را مورد توجه قرار دهد.

3- Alvin Toffler
4- Francis Kinsman
5- Handy

1- Labour market
2- Jack- M -Nils

از راه دور بسنجیم تا در انتها راهکار مناسب جهت نهادینه کردن و فرهنگ سازی لازم در این مقوله را به عنوان پیشنهاد و راهکار اجرائی ارائه نماییم.

بیان مسئله

پیشرفت صنعت، آگاهی (دانایی) و فن آوری در جهان پهناور دارای روندی سریع و رو به رشد می باشد. شکل گیری انواع کارخانجات و صنایع همراه با به کار گیری انواع تجهیزات پیشرفته، خود نمودی از این امر است. امروزه عملکرد تولید و ساخت وسایل به صورت خودکار همراه با به کار گیری انواع امکانات می باشد.

یکی از این تجهیزات، دستگاههای مدرنیزه ای به نام کامپیوتر یا همان کنترل کننده های پیشرفته می باشد. کار از راه دور به معنای کلی، موضوع خیلی جدیدی نمی باشد. از زمانی که بشر دیده به جهان گشود و با چشم جستجو گر خود، اطراف را نگریسته و آن را بررسی کرده است، فن دور کاری را فرا گرفته است. کار از راه دور به گونه ای که در حال حاضر آنرا می شناسیم حدوداً در اواخر نیمه دوم قرن بیستم پدید آمده است و طی چند سال گذشته به طرز شگفت آوری رشد و توسعه نموده است. برای اجرای سیستم کنترلی کار از راه دور، امروز، از زبان های برنامه نویسی پیشرفته و سریع بهره می گیرند. به طوری که رباتها نیاز به کارکنان زنجیره ای خط تولید را کاهش داده و امکاناتی نظیر منشی های دیجیتالی، نرم افزار های رایانه ای و خانگی بسیاری از مشاغل را حذف می کنند.

جمعیت بیکاران جوان کشور در حالی از مرز ۳ میلیون نفر گذشته و دولت را متعهد به ایجاد سالانه ۸۰۰ هزار شغل جدید در کشور کرده است در حالی که هنوز برنامه ریزان و گروههای سیاستگذار و برنامه ریزان اتاقهای تولید اندیشه و فکر و دستگاه های متولی ایجاد کار و شغل بودجه های کلان را صرف طرح های ضربتی اشتغال در کوتاه مدت می کنند. به کارگیری شیوه های ضربتی برای

ایجاد فرصت های شغلی و اشتغال طی سال های گذشته از سوی مسئولان به طور جدی مورد حمایت و پیگیری قرار گرفته است در حالی که این روش سال هاست از سوی کشورهای توسعه یافته منسوخ اعلام گردیده و شیوه های جدید و بدیع دیگر را همگام با پیشرفت و توسعه فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ITC) (به کار می گیرند.

طرحهای ضربتی اشتغال اگرچه در کوتاه مدت تعدادی از بیکاران را به کار گرفته است اما تصویب قوانین و طرح های مختلف در این امر منجر به دو برابر شدن بیکاران طی چند سال گذشته شده است. چنانچه یکی از مدیران مسئول اعلام کرده است: این تعداد افراد به کار گمارده شده توسط اجرای این گونه طرحها، ۵۰ میلیارد تومان بار مالی به بدنه دولت تحمیل کرده است. براساس برآوردهای به عمل آمده در طول برنامه سوم توسعه، سالانه ۷۲۱ هزار و ۳۰۰ نفر بر عرضه نیروی کار کشور افزوده می شود که از این تعداد ۵۶۲ هزار و ۱۰۰ نفر را مردان و ۱۵۹ هزار و ۲۰۰ نفر را زنان تشکیل می دهند. اگرچه با رشد اقتصادی سالیانه ۶ درصد و متوسط نرخ رشد سرمایه گذاری معادل ۷/۱ درصد، به طور متوسط سالیانه مقدار ۷۶۵ هزار فرصت شغلی ایجاد و نرخ بیکاری به ۱۲/۶ درصد در سال پایانی برنامه سوم تنزل خواهد یافت اما توسل به سیاست های کوتاه مدت چشم انداز روشنی ندارد.

تدابیر برای ظرفیت سازی جمعیت شاغل در حالی مورد توجه سیاستگذاران است که مفهوم سنتی «محل کار» در شرف تغییر است. متخصصان چندین سال است که در مورد تعاریف کار از راه دور به بحث و بررسی پرداختند و به نتایج مختلفی دست پیدا کرده اند.

«کار از راه دور» شیوه ای نوین در انجام وظایف است که به کمک تجهیزات رایانه ای و مخابراتی، ایجاد کننده مشاغل جدید خواهد بود و امروزه طیف گسترده ای از مشاغل از

اپراتورها تا مدیران را در بر می گیرد و در واقع می توان اذعان داشت که تبلور عینی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در عرصه اشتغال به منظور ایجاد فرصت های شغلی نوینی برای افراد خاص به خصوص زنان و افراد معلول است.

اگرچه تلاش بر روی پدیده های جدید در ایجاد اشتغال همانند کار از راه دور تازه آغاز شده است ولی این مقوله تا جایی پیش رفته است که از سوی سازمان های بین المللی کار (ILO) در سال ۱۹۹۰ تعریف جامعی از این پدیده ارائه گردیده است. انجمن بین المللی کار از راه دور و نیز کمیسیون ارزیابی کار از راه دور تعاریف جامعی از این پدیده ارائه می نمایند تا این مفهوم کاملاً عملیاتی شده و به اجرا در آید. در این راستا کشورهای توسعه یافته در حال تدوین برنامه ای نظام مند و در مرحله اجرای این روش از کار هستند، اما کشورهای در حال توسعه و مخصوصاً کشور ما با وجود روبه رو بودن با بحرانی به نام بیکاری هنوز برنامه مدونی برای ایجاد این روش نوین در کشور نیاندیشیده است.

کار از راه دور آرایش و سازماندهی نوین مولفه های شغلی از بعد زمان و مکان با استفاده از سیستم های رایانه ای و ارتباط به منظور بهبود نتایج کار است. کار از راه دور بخشی از فرآیند گسترده تغییری است که از طریق ادغام فناوری اطلاعات (IT) و ارتباطات و در نتیجه حصول مجموعه جدیدی به نام فناوری های اطلاعات و ارتباطات (ICTs) به وقوع می پیوندد. توسعه کار از راه دور به طور قطع و مشخصاً تغییر در فناوری است، و طی ۲۰ سال گذشته فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی در بسیاری از تغییراتی که در محیط کار و جامعه رخ داده اند نقش محرک را ایفا کرده اند. رویکرد موثر کار از راه دور برای ایجاد اشتغال، یک سازماندهی مجدد در مولفه های شغلی (به ویژه در زمان و مکان انجام آنها) هم در مفهوم و هم در اجراست. برخلاف عصر صنعتی که شیفت های کار اهمیت داشت و

در کار زمان محور اصلی و اساسی تلقی می شد در کار از راه دور، شغل ها مشاغل محور اصلی و اساسی تلقی می شوند. امروزه داده، اطلاعات، دانش، تفکر و آگاهی جایگزین زور بازو و توانمندی های جسمی شده است.

از اواخر سال های ۱۹۷۰، وقتی که میکرو کامپیوترها و مودمها در دسترس عموم قرار گرفتند رویای کار از راه دور یا Telecommuting به شکلی کاملتر و کارآتر به حقیقت پیوست، به گونه ای که بروز آن موجب جهشی چشمگیر در میزان بهره وری گردید. گسترش روزافزون استفاده از کامپیوترهای شخصی در منزل و پیشرفت فناوری ارتباط و اتصال کامپیوترها بوسیله مودم، از طریق خطوط معمولی تلفن موجب شد تا کارکنان و کارفرمایان به استفاده از این دستاورد نوین عصر ارتباطات و اطلاعات روی آورند. با در اختیار داشتن یک کامپیوتر شخصی که مجهز به کارت مودم است و همچنین یک خط تلفن معمولی، کارکنان میتوانند وظایف کاری خود را دور از محل کار و بدون حضور فیزیکی در آنجا، در خانه خود انجام دهند، و حاصل، نتیجه و گزارش کار خود را به کامپیوتر مستقر در محل کار منتقل نمایند. به این ترتیب، کارمندان می توانند دور از شلوغی محل کار، بدون وقفه های احتمالی، اشغال جا و فضای اضافی و استفاده از تجهیزات و تسهیلات محدود سازمانها، در راحتی و با آرامش بیشتر از وقت و زمانی که در اختیار دارد بهتر استفاده کند در نتیجه از رقم هزینه های معمول خود (که قبلاً به لحاظ اجبار در داشتن حضور فیزیکی در محل کار بر او و حتی کارفرمایش تحمیل می گردید) بکاهد و نهایتاً کار را سریعتر و با بهره وری و کارایی بالاتر تحویل دهد.

مطالعات و بررسیهای اخیر حاکی از آن بوده است که ۷۵ درصد از کارکنانی که به شیوه «کار از راه دور» اشتغال داشته اند بهره وری بیشتری از خود نشان داده اند. سطح بهره وری این افراد ۳۰ درصد بیشتر از سطح بهره وری افرادی است که در محل کار خود حضوری ثابت دارند. این بررسیها همچنین نشان داده اند که ۶۳ درصد از شرکتها و موسساتی که اجازه می دهند کارکنانشان با شیوه کار از راه دور وظایف خود را انجام دهند در راستای شیوه «کار از راه دور»، آموزش ویژه ای برای کارکنانشان در نظر نگرفته اند و این امر بیانگر این نکته است که اکثریت کارکنان خود استفاده از این شیوه را قبلاً آموخته اند و تنها کسب مجوز اجرای آن برایشان اهمیت دارد. در ایالات متحده آمریکا، از اوایل دهه ۹۰ حدود ۸ میلیون نفر به شیوه «کار از راه دور» اشتغال داشته اند که طبق آمار و اطلاعاتی که اخیراً از سوی دفتر «سنجش ایالات متحده» منتشر شده است، سه و نیم میلیون نفر از این افراد در خانه خود مشغول به کار بوده اند. نکته بسیار جالب دیگری که در این گزارش مشاهده می شود این است که این رشد چشمگیر و فزاینده در بکارگیری شیوه «کار از راه

دور» پیش از رشد سریع و گسترده اینترنت و استفاده از بزرگراههای اطلاعاتی بوقوع پیوسته است و اکنون، طبق آخرین آماري که در سال ۱۹۹۷ منتشر شده است تعداد افرادی که با کامپیوتر و از راه دور کار میکنند بالغ بر ۱۱ میلیون نفر بوده است که این رقم تا سال ۲۰۰۲ به ۲۵ میلیون نفر و انتظار می رود به همین شکل در سالهای بعد با همین روند رو به رشد باشد. در اوایل «کار از راه دور»، مختص به کارکنانی بود که کارهایی کم درآمد و ساده چون وارد سازی اطلاعات (DATA ENTRY) را انجام میدادند، اما امروزه، در کشورهای پیشرفته، هستند.

مدیرانی که حداقل ۶ روز در ماه رابه «کار از راه دور» سپری می کنند و طبق مطالعات انجام شده توسط شرکت تحقیقات بازرگانی FIND/SVP، کارمند از راه دور معمولی به طور متوسط ۵۱/۰۰۰ دلار درآمد دریافتی داشته است. از سال ۱۹۹۵ تعداد این افراد تا ۳۹ درصد افزایش یافته است که این امر روند رو به رشد «کار از راه دور» را به اثبات میرساند.

برخورداری از شغل مناسب یکی از اجزای اصلی تشکیل دهنده حقوق شهروندی است که اهمیت آن از حضور در صحنه انتخابات کمتر نیست. روند تحولات جهانی مانند تغییرات چشمگیر در وضعیت جمعیتی، استقبال از مهاجرت، ظهور فناوریهای جدید و طرح دیدگاههای نوین در مدیریت و سازمان افقهای تازه ای را فراروی برنامه ریزان امور اشتغال قرار داده است. فناوری اطلاعات هم موجب تولید موقعیتهای جدید شغلی و هم زمینه ساز تغییرات بنیادی در بسیاری از مشاغل دیگر بوده است.

جهانی شدن، تسهیل در ارتباطات و تغییرات اقتصادی موجب پیدایش بازار کار تازه ای شده است که نیروی کار آن نیاز به مهارت و آموزش های جدید دارد. تا سال ۲۰۱۰ میلادی مشاغل کنونی به چالش کشیده می شوند و حرفه های ارزشمندی به وجود خواهد آمد. در سال های آینده اجزای فناوری اطلاعات از هماهنگی بیشتری برخوردار می شوند و اثرگذاری آن بر وضعیت اشتغال و ارتباط بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه خودنمایی خواهد کرد.

بدون شک روند تغییرات در کار و به قولی آینده کار و چالشهای مربوط به آن با توجه به توسعه و پیشرفت تکنولوژی و اینترنت و روند رو به رشد و جهانی شدن (دهکده جهانی) و همچنین برخورداری افراد جامعه از یک شغل مناسب از یک سو و رفع معضل بیکاری و ایجاد فرصتهای شغلی پایدار با توجه به آمارهای بیان شده بیانگر این موضوع می باشد که باید حتما تغییرات در شغل و کار را باور داشت و به روشهای جدید در ایجاد اشتغال روی آورد. لذا کار از راه دور (دور کاری) با توجه به محدودیتهای موجود در سیاستگذاری و برنامه ریزی موجود در اشتغال کشورمان می تواند راهکار اساسی و اجرایی با توجه به توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) و طرح تکفا باشد.

مفاهیم و اصطلاحات

بازار کار:

بازار کار عبارت است از بازاری که از دو مؤلفه عرضه نیروی کار و تقاضای کار تشکیل شده است.

عرضه نیروی کار:

بخشی از جمعیت فعال (۱۸-۳۰) که متقاضی شغل در بازار کار می باشد.

تقاضای نیروی کار:

فرصتهای شغلی ایجاد شده در یک دوره معین از سوی واحدها و بنگاههای اقتصادی

بیکار:

فردی است که دانشجوی یکی از رشته های دانشگاهی در دانشگاه رودهن می باشد و در سن ۱۸-۳۰ باشد و متقاضی کار نیز باشد.

کار از راه دور:

روشی است برای سازماندهی کار بر مبنای ایجاد انعطاف زمانی و مکانی در انجام کار، با استفاده از قابلیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات.

فناوری اطلاعات:

فناوری اطلاعات (IT) حاصل ارتباط موضوع پردازش داده ها با فناوری ساخت تجهیزات رایانه ای و زیرساخت های مخابراتی است.

فناوری اطلاعات و ارتباطات:

فن آوری اطلاعات: دانش و فن آوری مطالعه و استفاده از دستگاهها و نرم افزارهای رایانه ای، دستیابی، بازیافت، ذخیره سازی، سازمان دهی و پردازش اطلاعات است که صنعت رایانه و تجهیزات جنبی آن مثل اسکنر و چاپگر و نیز دستگاه های دیجیتال مخابراتی، شبکه های رایانه ای - مخابراتی، پایگاه های اطلاعاتی و برنامه های چند رسانه ای را در بر می گیرد. در واقع، فن آوری اطلاعات مجموعه ای است از دانش های فیزیک، الکترونیک، برق، ریاضی، آمار و صنایع. فن آوری ارتباطات: مجموعه دانش و فن آوری های مربوط به دستگاه های مخابراتی (اعم از مراکز تلفن سوئیچینگ، شبکه ها و محیط های انتقال و مودم) انواع دستگاه های مسیریابی و انتقال صدا، تصویر و داده است.

کامپیوتر (Computer):

یکی از مصادیق فن آوری اطلاعات و ارتباطات می باشد که شامل سخت افزار و نرم افزار می شود.

اینترنت (Internet):

اینترنت یک میان شبکه جهانی است، مجموعه عظیمی از کامپیوترها و شبکه هایی که بهم متصل شده اند تا بتوانند اطلاعات را مبادله کنند.

ایمیل (E-mail):

ایمیل یا پست الکترونیکی که بوسیله آن می توان اطاعات مورد نظر اشخاص را ارسال نمود.

مبانی نظری پژوهش

دو نظریه ای که در جامعه شناسی معاصر اغلب درباره آنها بحث می شود، جامعه شناسی پدیده شناختی و روش شناسی مردم نگارانه اند. این دو نظریه را بیشتر با هم مورد بحث قرار می دهند. جورج ریتزر (۱۹۷۵) این دو نظریه را عناصر تشکیل دهنده انگارنده تعریف اجتماعی می داند؛ مونیکا موریس (۱۹۷۷) آنها را گونه ای «جامعه شناسی خلاق» می انگارد، جک داگلاس (۱۹۸۰) و اندرو وایگرت (۱۹۸۱) آنها را با عنوان «جامعه شناسی های زندگی روزانه» مطرح کرده اند؛ و ریچارد هیلبرت (۱۹۸۶) این دو نظریه را به عنوان گونه های «تفسیرگرایی اجتماعی» در نظر می گیرد. اما دلایل قانع کننده ای نیز دست است که نباید آنها را با هم مورد بحث قرار داد. برای همین، پس از یک بحث مختصر در باره همانندیها و تفاوت های این دو نظریه، هر یک از آنها را جداگانه تحلیل خواهیم کرد.

قلمروهای جهان اجتماعی

شوتس واقعیت اجتماعی را دارای چهار قلمرو متمایز اجتماعی می‌داند. هریک از این قلمروها، از جهان اجتماعی انتزاع شده و با درجه نزدیکی (درجه در دسترس بودن موقعیتها برای کنشگر) و تعیین پذیری (درجه ای که کنشگر می‌تواند آنها را تحت نظارت خود داشته باشد) آن مشخص می‌شود. این چهار قلمرو عبارتند از: *umwelt*، یعنی قلمرو واقعیت اجتماعی که تجربه مستقیمی از آن داریم؛ *mitwelt*، یعنی قلمرو واقعیت اجتماعی بدون تجربه مستقیم؛ *folgewart* یعنی قلمرو اخلاف و *rorwelt*، یعنی قلمرو اسلاف. قلمرو اخلاف و اسلاف (*vorwelt* و *fogewelt*) برای شوتس اهمیتی حاشیه ای دارند. اما از آنجا که تضاد میان این دو قلمرو بسیاری از ویژگیهای تأکید اصلی شوتس - *umwelt* و *mitwelt* را روشن می‌سازد، توضیح مختصری از آن را به دست می‌دهیم.

افکار آدموند هوسرل

فلسفه بسیار پیچیده هوسرل را به آسانی نمی‌توان به مفاهیم جامعه شناسی برگرداند و در واقع، بخش قابل توجهی از آن ارتباط مستقیمی به جامعه شناسی ندارد (شروبار، ۱۹۸۴). در اینجا به چند فکر اصلی او می‌پردازیم که سودمندی آنها برای پدیده شناسان جامعه شناس به اثبات رسیده است.

جوزف کاکلمنز ماهیت مساله برخورد با پدیده شناسی هوسرل و عموماً پدیده شناسی فلسفی را این چنین مطرح کرده است: «هر کسی که با این موقعیت آشنا باشد، می‌داند، همین که اصطلاح پدیده شناسی را به کار می‌برد، به عرصه ابهام وارد می‌شود» (۱۹۷۶، ص ۲۴). همین ابهام مهمترین دلیل بر این امر است که پدیده شناسی هوسرل پیچیده تر از آن است که بتوان آن را به مفاهیم جامعه شناختی قابل استفاده برگرداند.

از جهت گیری کلی هوسرل به جهان اجتماعی، می‌توان به عنوان نقطه شروع تحلیل فلسفه اش استفاده کرد (فریمن، ۱۹۸۰). آدمها اغلب به شیوه ای بسیار سامان یافته با جهان برخورد می‌کنند. کنشگران پیوسته در فراگرد فعال و بسیار پیچیده ای از سامان بخشیدن جهان درگیرند. با این همه، اکثر آنها نمی‌دانند که دارند جهان اجتماعیشان را سامان می‌بخشند و از همین روی، در مورد این جهان تردید روا نمی‌دارند. به نظر هوسرل، این همان قضیه کلی «دیدگاه طبیعی» است. از دیدگاه کنشگران، جهان اجتماعی نه به وسیله آنها بلکه به گونه ای طبیعی سامان یافته است. به هر روی، پدیده شناسان به خوبی آگاهند که سامان بخشیدن جهان بیشتر به دست انسانها انجام می‌گیرد و همین امر است که از نظر آنها موضوع مهم تحقیق پدیده شناختی را تشکیل می‌دهد.

هوسرل این دیدگاه طبیعی یا «رویکرد طبیعی» را مانع کشف فراگردهای پدیده شناختی می‌داند. عناصر بنیادی آگاهی از دید

کنشگران پنهانند و پدیده شناسان نیز اگر نتوانند بر رویکرد طبیعی شان به جهان غلبه کنند، نمی‌توانند این عناصر را کشف کنند. فیلسوفان باید بتوانند رویکرد طبیعی شان را کنار گذارند یا (در پرانتز بگذارند) تا آن که بتوانند بنیادی ترین جنبه های آگاهی را کشف کنند. هوسرل، رویکرد طبیعی را سرچشمه کژاندیشی و تحریف به شمار می‌آورد.

یکی از جهت گیریهای اساسی کار هوسرل، بررسی علمی ساختارهای بنیادی آگاهی است. هوسرل به گفته خودش، می‌خواست «فلسفه را به عنوان یک علم دقیق» تحول بخشد (کاکلمنز، ۱۹۶۷، ص ۲۶). با این همه، علم از دیدگاه هوسرل، به معنای تجربه گرایی و آمار نبود. در واقع، او از این می‌ترسید که مبدا یک چنین علمی آگاهی را به عنوان یک موضوع کنکاش علمی رد کند و آن را یا به عنوان یک پدیده بسیار مابعد طبیعی در نظر گیرد و یا به یک پدیده جسمانی تبدیلش کند.

منظور هوسرل از علم، فلسفه ای دقیق، منظم و انتقادی بود. پدیده شناسان از طریق کاربرد این گونه علم، سرانجام می‌توانند به دانش مطلقاً معتبری در باره ساختارهای بنیادی آگاهی دست یابند. این گونه جهتگیری علمی روی پدیده شناسان معاصر دو اثر داشته است. یکی آن که، بیشتر جامعه شناسان پدیده شناس امروزی از ابزارهای تحقیق علم اجتماعی امروزی - روشهای ساخته و پرداخته شده، آمارهای اساسی و نتایج کامپیوتری - همچنان پرهیز می‌کنند. آنها نیز مانند هوسرل، بازاندیشی جدی و منظم در باره سرشت و ساختمان آگاهی، را ترجیح می‌دهند. دوم این که پدیده شناسان امروزی از شهودگرایی مبهم و «رقیق» طرفداری نمی‌کنند. به نظر آنها، فلسفه پردازی در باره آگاهی، یک کارکرد دقیق و منظم است.

پدیده شناسی هوسرل پایبند به این است که در لایه های گوناگونی که کنشگران در جهان واقعی می‌سازند رخنه کند تا ساختار اساسی آگاهی را دریابد. یک پدیده شناس برای آن که چنین کاری را انجام دهد، باید رویکرد طبیعی را «رها کند»، که این خود کار دشواری است (فریمن، ۱۹۸۰). یک پدیده شناس، همین که رویکرد طبیعی اش را کنار می‌گذارد و یا «ندیده می‌گیرد»، می‌تواند بررسی خواص یکنواخت آگاهی را آغاز کند که همه انسانها از آن برخوردارند. یک پدیده شناس همچنین باید تجارب تصادفی زندگی را که گرایش به تسلط بر آگاهی دارند، کنار گذارد. هدف غایی هوسرل، رفتن به فراسوی همه لایه ها برای دیدن خواص بنیادی «خویشتن فراگذرنده» در خلوص تام آن است. به بیان دیگر می‌توان گفت که هوسرل به صورت ناب آگاهی و فارغ از هر گونه محتوای تجربی، علاقمند بود.

فکر خویشتن فراگذرنده، علاقه هوسرل را به خواص یکنواخت و بنیادی آگاهی بشری منعکس می‌سازد. هرچند که از این مفهوم او اغلب بد تعبیر کرده اند، اما هوسرل هیچ گونه برداشت ذهنگرایانه و مابعدطبیعی از آگاهی نداشت. به نظر او، آگاهی را نه در سر کنشگر بلکه باید در

رابطه میان او و شناخته های جهانش جستجو کرد. هوسرل این قضیه را در مفهومی را نیتمندی بیان کرد. از دیدگاه او، آگاهی همیشه آگاهی به چیزی یا شناخته ای بوده است. آگاهی در همین رابطه پیدا می شود؛ آگاهی در درون کنشگر وجود ندارد؛ آگاهی یک پدیده رابطه ای است. وانگهی، معنا در ذات اشیاء نهفته نیست، بلکه در رابطه کنشگر با این اشیاء وجود دارد. همین مفهوم آگاهی همانند فراگردی که به اشیاء معنا می بخشد، در کانون جامعه شناسی پدیده شناختی معاصر جای دارد.

چار چوب نظری این تحقیق با توجه به نظریه شوتس و چهار قلمرو جهان اجتماعی وی و همچنین افکار ادموند هوسرل چارچوب نظری چرا که ما می دانیم آگاهی یک پدیده رابطه ای است و ما در طول زندگی خود باید تجارب تصادفی زندگی را که گرایش به تسلط بر آگاهی دارند، را کنار بگذاریم. در این خصوص نیز ذکر این مطلب لازم و اساسی به نظر می رسد که معنا در ذات اشیاء نهفته نیست، بلکه در رابطه کنشگر با این اشیاء وجود دارد.

در اینجا نکته مهم این است که هدف شوتس پروراندن نوعی جامعه شناسی است که بر تفسیرهای جهان اجتماعی از سوی کنشگران مورد بررسی، مبتنی باشد. فهم تفسیرهای گذشتگان دشوار است و درک تفسیرهای آیندگان امکان ناپذیر است. اما فهم معاصران (Mitwelt) و از آن بیشتر، درک تفسیرهای کسانی که با آنها تماس رودررو و بی میانجی داریم (Umwelt) امکانپذیر است.

تعریفی که شوتس از جامعه شناسی به دست می دهد، به ما کمک می کند که به جای نگرستن به واقعیت اجتماعی مبتنی بر تجربه مستقیم (Umwelt) به واقعیت اجتماعی مبتنی بر تجربه غیر مستقیم (Mitwelt) یا به عبارت دیگر توجه به نمونه ها یا ساختارهای اجتماعی گسترده تر است نه به کنشگران واقعی، لذا ما در این تحقیق نیز دقیقاً بر اساس چارچوب نظری شوتس و هوسرل و همچنین (Mitwelt) یعنی جهان قشر بندی شده ای است که سطوح متفاوت آن با درجه ناشناختگی مشخص می شود.

در این تحقیق ما با طراحی پرسشنامه در دو زمینه آگاهی در زمینه کار از راه دور (غیرمستقیم) یعنی قلمرو جهان اجتماعی (Mitwelt) و آگاهی در زمینه کار از راه دور (مستقیم) یعنی قلمرو جهان اجتماعی (Umwelt) پرداختیم چرا که در این پژوهش رسیدن به شناخت و آگاهی دانشجویان از معنا و مفهوم دور کاری به رابطه مستقیم و غیر مستقیم آنان به عنوان کنشگران با مصادیق و نمونه های فناوری اطلاعات و ارتباطات بر می گردد.

بیان فرضیه های تحقیق

فرضیه های اصلی

دانشجویان دانشگاه آزاد واحد رودهن در مورد مفهوم کار از راه دور آگاهی بالایی دارند.

فرضیه های فرعی

- آشنایی با فناوری اطلاعات در افزایش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- آشنایی با کامپیوتر در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- آشنایی با اینترنت در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- تسلط به زبان انگلیسی در پیشرفت آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- آشنایی با تاثیرات فناوری اطلاعات و ارتباطات در افزایش آگاهی دانشجویان از کار از راه دور موثر می باشد.
- آشنایی با مفاهیم و مصادیق کار از راه دور در آگاهی دانشجویان از آن موثر است.

روش پژوهش

در این تحقیق با توجه به انواع گوناگون تحقیقات کاربردی و با توجه به این که موضوع تحقیق در این پژوهش به بررسی میزان آگاهی مشاوران از اطلاعات و روشهای مشاوره تحصیلی و شغلی و به طور کلی به بیان روند تغییرات و چگونگی تغییرات خواهد پرداخت از روش پیمایشی (پرسشنامه ای) بهره گرفته شده است.

جامعه آماری

جامعه آماری مورد تحقیق ما در این تحقیق کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد رودهن که در مجموع بر اساس آخرین استعلام (۱۷۱۲۰) نفر با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۰ نفر بدست آمد.

حجم نمونه و روش نمونه گیری:

در این تحقیق با توجه به کل تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد رودهن (۱۷۱۲۰) نفر با استفاده از فرمول $n = \frac{nt^2 p.q}{nd^2 + t^2 p.q}$ با ۹۹ درصد اطمینان تعداد کل حجم نمونه ۲۵۰ نفر بدست آمد. که این تعداد بر اساس رشته های مختلف تحصیلی تقسیم بندی شدند.

نتایج پژوهش

در این فصل ما با توجه به نتایج بدست آمده آماره های موجود توسط آمار توصیفی و استنباطی به نتایج کلیه آماره های موجود اشاره می نماییم.

در این تحقیق با توجه به تسهیم بدست آمده در فصل مشاهده گردید که از ۲۵۰ نفر ۱۵۱ نفر (۶۰/۴ درصد) زن و ۹۹ نفر (۳۹/۶ درصد) مرد بودند، ۶۰ نفر (۲۴/۰ درصد) کاردان، ۱۸۰ نفر (۷۲/۰ درصد) کارشناس و ۱۰ نفر (۴/۰ درصد) بودند، همچنین ۴۶ نفر (۱۸/۴ درصد) ورودی سال ۳۲، ۷۹ نفر (۱۲/۸ درصد) ورودی سال ۸۰ و ۶۳ نفر (۲۵/۲ درصد) ورودی سال ۸۱، ۵۹ نفر (۲۳/۶ درصد) ورودی سال ۸۲ و ۵۰ نفر (۲۰/۰ درصد) ورودی سال ۸۳ بودند، ۱۹۴ نفر (۷۷/۶ درصد) مجرد و ۵۶ نفر (۲۲/۴ درصد) متاهل بودند، ۵۱ نفر (۲۰/۴ درصد) در رشته علوم انسانی، ۵۶ نفر (۲۲/۴ درصد) در رشته مهندسی، ۳۰ نفر (۱۲/۰ درصد) در رشته علوم اجتماعی، ۲۵ نفر (۱۰/۰ درصد) در رشته علوم تربیتی، ۴۳ نفر (۱۷/۲ درصد) در رشته روانشناسی و مشاوره، ۵ نفر (۲/۰ درصد) در رشته آمار و ریاضی، ۳۷ نفر (۱۴/۸ درصد) در رشته حسابداری، ۳ نفر (۱/۲ درصد) در رشته اقتصاد مشغول تحصیل بودند. در این تحقیق با توجه جدول ذیل مشاهده گردید که از ۲۵۰ نفر ۱۵ نفر (۶/۰ درصد) آگاهی خیلی پایین، ۱۰۷ نفر (۴۲/۸ درصد) آگاهی پایین، ۷۳ نفر (۲۹/۲ درصد) آگاهی متوسط، ۳۴ نفر (۱۳/۶ درصد) آگاهی بالا و ۲۱ نفر (۸/۴ درصد) آگاهی خیلی بالا داده اند.

فراوانی مربوط به میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور

میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی
خیلی پایین	۱۵	۶,۰	۶,۰
پایین	۱۰۷	۴۲,۸	۴۸,۸
متوسط	۷۳	۲۹,۲	۷۸,۰
بالا	۳۴	۱۳,۶	۹۱,۶
خیلی بالا	۲۱	۸,۴	۱۰۰,۰
جمع	۲۵۰	۱۰۰,۰	

در ادامه به نتایج بدست آمده میان برخی متغیرهای مستقل و متغیر وابسته اشاره می نماییم. با توجه به اطلاعات بدست آمده از جدول فراوانی متقاطع (توافقی) مشاهده شده و مورد انتظار مورد نظر، نتیجه گرفتیم

- ارتباط معناداری میان آگاهی و جنسیت وجود ندارد.
- ارتباط معناداری میان آگاهی و سطح تحصیلات وجود دارد.
- ارتباط معناداری میان آگاهی و سال ورود به دانشگاه وجود دارد.
- ارتباط معناداری میان آگاهی و تاهل وجود ندارد.

- ارتباط معناداری میان آگاهی و رشته تحصیلی دانشجویان وجود دارد.
- در ادامه با توجه به نتایج بدست آمده از محاسبه همبستگی اسپیرمن فرضیه ششم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود دارد، یعنی
- فرضیه ۱: آشنایی با فناوری اطلاعات در افزایش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- فرضیه ۲: آشنایی با کامپیوتر در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- فرضیه ۳: آشنایی با اینترنت در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- فرضیه ۴: تسلط به زبان انگلیسی در پیشرفت آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار نیست. یا به عبارت دیگر فرضیه چهارم رد می شود.
- فرضیه پنجم: آشنایی با تاثیرات فناوری اطلاعات و ارتباطات در افزایش آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار نیست. یا به عبارت دیگر فرضیه پنجم رد می شود.
- فرضیه ششم: آشنایی با مفاهیم و مصادیق کار از راه دور در آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.

نتیجه گیری:

- ۱- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه اول اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود دارد یعنی آشنایی با فناوری اطلاعات در افزایش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- ۲- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه دوم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود دارد، پس به طور کلی آشنایی با کامپیوتر در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- ۳- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه سوم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود دارد، یعنی آشنایی با اینترنت در گسترش میزان آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.
- ۴- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه چهارم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود ندارد، پس به طور کلی تسلط به زبان انگلیسی در پیشرفت آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار نیست. یا به عبارت دیگر فرضیه چهارم رد می شود.
- ۵- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه پنجم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود ندارد، پس به طور کلی آشنایی با تاثیرات فناوری اطلاعات و ارتباطات در افزایش آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار نیست. یا به عبارت دیگر فرضیه پنجم رد می شود.
- ۶- با توجه به نتایج بدست آمده فرضیه ششم اثبات می گردد که ارتباط معناداری (همبستگی) میان متغیرها وجود دارد، یعنی آشنایی با مفاهیم و مصادیق کار از راه دور در آگاهی دانشجویان از کار از راه دور تاثیر گذار است.

منابع:

۱. ریتزر، جورج، نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن تلاتی، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۷۴
۲. هیوز، استیوارت، آگاهی و جامعه - ترجمه عزت الله فولادوند، تهران - انتشارات اندیشه های عصر نو - ۱۳۷۳
۳. رابرتسون، جیمز، آینده کار ترجمه سید مهدی الوانی و حسن دانایی فرد تهران نشر نی، ۱۳۷۸
۴. بلیک، مونیکا، دور کاری برای کتابداران و اطلاع رسانی، ترجمه نادر نقشینه، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۰
۵. هاروی، جان - درآمدی بر روشهای آماری - ترجمه لینا ملکمیان، دکتر تقی برومند زاده - تهران - دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۷۹
۶. ریف کین، جرمی، پایان «کار» (زوال نیروی کار جهانی و طلوع عصر پسابازار)، ترجمه حسن مرتضوی، تهران، نشر دانش ایران، ۱۳۷۹
۷. تافلر، الوین و هایدی تافلر، به سوی تمدن جدید (سیاست در موج سوم)، ترجمه محمدرضا جعفری، تهران، نشر سیمرغ، ۱۳۷۴
۸. کینیر، پل، آر، گری، کالین - کتاب آموزشی SPSS ترجمه اکبر فتوحی اردکانی - تهران، نشر شایگان، ۱۳۸۱
۹. مجتوبی نائینی، سید مهدی، فرهنگ اصطلاحات کار و تأمین اجتماعی، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی - وزارت کار و امور اجتماعی، ۱۳۷۲
۱۰. زارعیان، داود، مطالعه تطبیقی ارتباطات دور در ایران و ۸ کشور آسیایی و آفریقایی، رساله دکتری ارتباطات، ۱۳۸۱
۱۱. قاسم زاده، فریدون، نگاهی به توسعه IT در هند، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰
۱۲. البیدی، امیر - اشتغال در دنیای دیجیتال، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰
۱۳. آگاروال، اس، کا، ICT و برخورد آن با اشتغال، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰

۱۴. چشم براه، محسن، سلیمانی فرد، اکبر، دورکاری: رویکردی موثر برای ایجاد فرصتهای اشتغال، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰
۱۵. صدقی، شهرام، دور کاری: چالشهای نوین برای اشتغال، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰
۱۶. مجموعه مقالات همایش نقش فناوری اطلاعات در اشتغال، چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهمن ۱۳۸۰
۱۷. توسلی، غلامعباس، جامعه شناسی کار و شغل، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۵
۱۸. تافلر، الوین، موج سوم، ترجمه شهیندخت خوارزمی، تهران، نشر فاخته، ۱۳۷۷
۱۹. کمالی، حسین، جامعه کار و توسعه، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۳
۲۰. وبستر، فرانک، نظریه‌های جامعه اطلاعاتی، مترجم اسماعیل قدیمی، ۱۳۸۰، نشر قصیده سرا
۲۱. حسینی، سید ناصر، فرهنگ کار و تأمین اجتماعی. تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی - ۱۳۸۱
۲۲. دی مارتینو، ویتوریو، دورکاری، ترجمه مزگان مصطفی لو، تهران، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی - ۱۳۸۱
23. Andriani, Susi. 2000. Teleworking: Possibilities & Barriers. http://www.geocities.com/andriani_susi/teleworking.htm (14 Apr. 2002).
24. Application to Telework. 2000. <http://www.dot.state.nc.us/services/personnel/telework/forms/teledotapplicationv1.7.doc> (15 May. 2002).
25. Bertin, Imogen; and Alen Denbigh. 2000. The Telework Handbook: New Ways of Working in the information Society. 3rd edition. Warwickshire: The telework, telecottage and telecenter association.
26. Beyer, Joachim; and etal. 1997. Second Draft MIRTI Handbook: Models of Industrial Relation in Telework Innovation. <http://www.ejelsa.com/nestar/mirti/5.1/1.htm> (13 Oct. 2002).
27. Blanc, Gerard. 1988. Autonomy, Telework and emerging cultural values. in Telework: Present Situation and Future Development of a New Form of Work Organization, edited by Werner B. Korte, Simon Robinson, and Wolfgang J. Steinle. Amsterdam: Elsevier science publishers B. V.
28. Blanpain, Roger. 1995. The social implications of teleworking(I): The Legal and contractual situations of teleworkers in the member states of the European union. European foundation for the improvement of living and working conditions.
29. Bredin, Aice; and Kirsten Lagatre. 1998. The Home Office Solution: How to Balance Your Professional and Personal Lives While Working at Home. New York: John Wiley & sons, inc.
30. Burch, Steven. 1991. Teleworking: a Strategic Guide for Management. London: Kogan Page.